

Jerzy Flisiński

Bialskie księżne Radziwiłłowe

Miejska Biblioteka Publiczna w Białej Podlaskiej,
Biała Podlaska 2025

Bialskie księżne Radziwiłłowe to książka dr. Jerzego Flisińskiego, wieloletniego dyrektora Miejskiej Biblioteki Publicznej w Białej Podlaskiej i założyciela czasopisma „Rocznik Białkopodlaski”. Została wydana w Białej Podlaskiej w 2025 roku.

Książka Flisińskiego, autora wielu publikacji opisujących różne aspekty historii Białej Podlaskiej oraz regionu, dotyczy kobiet, które na przestrzeni wieków, za sprawą zawierania związków małżeńskich, stawały się częścią rodziny Radziwiłłów. Radziwiłłowie byli bardzo prestiżowym rodem magnackim, który od XV wieku odgrywał kluczową rolę w historii Wielkiego Księstwa Litewskiego i Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Wśród wielu posiadłości Radziwiłłów znajdowała się obecna Biała Podlaska, zwana ówczesnie Białą, Alba Ducalis, Białą Książęcą lub Białą Radziwiłłowską. W miejscowości tej przebywały, a zatem ją również kształtowały, małżonki Radziwiłłów.

Książka zaczyna się od opisanego ciągu zdarzeń, w wyniku których Mikołaj Krzysztof Radziwiłł, zwany Sierotką, w roku 1594 roku objął w posiadanie Białą. Następnie

autor w 16 rozdziałach opisuje wydarzenia powiązane z losami rodu w Białej z perspektywy kobiet Radziwiłłów. Autor płynnie przechodzi przez czasy pełne zawirowań i sporów toczonych zarówno w rodzinie właścicieli, jak i całej Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Książka ostatecznie kończy się na postaci Teofili z Morawskich, małżonki Dominiaka Hieronima Radziwiłła, ostatniego przedstawiciela Radziwiłłów z Białej. Ich potomek, Aleksander Dominik Radziwiłł, został pozbawiony praw do ordynacji nieświeskiej ze względu na swoje „nieprawie” narodziny.

Praca Jerzego Flisińskiego jest niezwykle wciągającą lekturą. Autor zajmuje się bowiem okresem, w którym, jak sam zaznaczył, przedstawicielki płci pięknej: „stanowiły co najwyżej tło ich mężów, a ówczesne tradycyjne zwyczaje i obyczaje sprowadzały kobiety do roli żon i matek, których zadaniem było pilnowanie „ogniska domowego” i posłuszeństwo wobec dominującego mężczyzny” (s. 15).

Głównym źródłem wiedzy autora o przeszłości są dokumenty pochodzące z Archiwum Radziwiłłów, które znajduje się w Archiwum Głównym Akt Dawnych. Wiele spośród wykorzystanych dokumentów to listy, które małżonki Radziwiłłów wysyłały do bliższych i dalszych krewnych oraz innych zaufanych osób. Okazały się one prawdziwą kopalnią wiedzy, albowiem zawierały dane wszelkiego rodzaju: od spraw majątkowych i działalności publicznej rodu, aż po kwestie związane ze zdrowiem, potomstwem i sytuacją rodzinną. Autor skorzystał również z testamentów bialskich księżnych, które, podobnie jak omówione powyżej listy, dostarczyły wielu interesujących wiadomości o kobietach i ich charakterze. W książce zamieszczono całe fragmenty dokumentów, dzięki czemu czytelnik może na własne oczy zobaczyć schemat ich sporządzania. Jednak po pewnym czasie odczuwa się nimi pewien przesyt.

Książka Jerzego Flisińskiego *Bialskie księżne Radziwiłłowe* to lektura interesująca, godna polecenia. Opracowanie poświęcone jest bowiem kobietom, które często odgrywały kluczową rolę w wydarzeniach rodzinnych i historycznych. Tymczasem ich wkład w dzieje opisywanych zdarzeń był często marginalizowany. Założeniem pracy było więc „wyprowadzenie ich z cienia mężów. Nieocenione jest także przybliżenie historii regionalnej. Na stronach tej książki została przedstawiona niezwykle szczegółowa historia rodu Radziwiłłów oraz ich działalność w Białej Radziwiłłowskiej i na terenach wokół miasta, a także wpływ członków rodziny magnackiej na kształtowanie się w sytuacji politycznej w Rzeczypospolitej na przestrzeni trzech wieków. Dzięki temu książka jest doskonałym opracowaniem, które z pewnością spotka się z zainteresowaniem pasjonatów historii dawnej ziemi brzeskiej.

Hubert Szmidt
Doktorant historii Szkoły Doktorskiej UwS